

Ilmastoterapia 3 – vaatteet

Pekka: Moi, Anna.

Anna: No moi, Pekka.

Pekka: Miltä tuntuu olla etäyhteyden päässä?

Anna: Onhan tämä vähän jännittävää ja erilaista. Mutta tosi hyvä, että saatiin terapiasessio järkättyä näin etänä.

Pekka: Mitä sinulla on tänään sydämellä?

Anna: Viime päivinä olen miettinyt paljon vaatteita. Haluaisin korostaa omaa persoonaa pukeutumisella ja tuntee oloni rennoksi ja hyväksi. Minulla on tällä hetkellä vajausta vaatteista, pitäisi mennä vaatekauppaan. Tuntuu, että joudun ostamaan kivoja vaatteita arvomaailmani kustannuksella. Jos haluaisin pelata varman päälle, minun pitäisi kierrätystekstiileistä Suomessa tai Virossa valmistettuja vaatteita. Mutta en löydä mistään sellaisia vaatteita, jotka olisivat sitä, mitä haluan. Tuntuu, että olen kamppailut asian kanssa 20 vuotta.

Olen Anna Sjövall, 37-vuotias helsinkiläinen ja ilmastoterapian tarpeessa.

Ilmastoterapia, ilmastoterapia, ilmastoterapia.

Tämä podcast on nimeltään Ilmastoterapia ja tätä julkaisee HSY:n Ilmastoinfo. Ilmastoterapeuttinani sarjassa on Pekka Sauri. Tänään minua ahdistaa vaatteet – vaatteiden vastuullisuuskysymykset. Haluaisin pukeutua kivasti, näyttää hyvältä ja jopa työni vaatii sitä. Samaan aikaan tuntuu, että vastuullisia vaatteita on mahdoton löytää. Ja sellaisia vaatteita, jotka ovat vielä kestäviä. Minulle kestävyys tarkoittaisi vähintään 10 vuotta vaatteiden käyttöikä. Tänään minulla on ilo keskustella vastuullisuusvaikuttaja Outi Les Pyyn kanssa. Tervetuloa, Outi.

Outi: Kiitoksia paljon, ihanaa olla täällä.

Anna: Minua kiinnostaisi alkuun kuulla, kuka oikein olet, mitä olet tehnyt vaatealalla ja mitä nykyään teet? Voisitko vielä bonuksena kertoa, mikä on sinun lempivaatteesi?

Outi: Vastuullisuusvaikuttajan duuniin kuuluu kaikki ylläpitämäni somekanavat. Olen pitänyt blogia 13 vuotta ja sen jälkimainingeissa on tullut kaikki nämä somekanavat siihen päälle. Kerron siellä seuraajille ja lukijoille hyvin käytännönläheisiä vinkkejä siitä, mikä tekstiilialan tilanne nyt on ja mitä heidän pitäisi siitä tietää. Käyn vastuullisuusvaikuttamassa myös yrityksissä eli konsultoimassa heitä vastuullisuudesta, koska sielläkin on tällä hetkellä kova tarve ja tiedonjano siitä, mitä pitää tehdä, jotta asioita saadaan eteenpäin. Minusta on tosi ihanaa, ettei se ole vain niin, ettei heitä kiinnosta. Mutta mikä minun lempivaatteeni on? Minusta tuntuu, että ne taitavat olla tällä hetkellä päällä. Saatan kävellä samoissa vaatteissa kaksi viikkoa putkeen. Minusta vaate on väline ja käyttöesine, sen ei ole tarkoitus olla mikään itseisarvo. Hyvän vaateen huomaa, kun sen laittaa päälle ja ottaa pois päältä. Sitä ei kuuluisi huomata siinä välissä.

Anna: Tuo on tosi hyvin sanottu!

Outi: Tein ennen mittatilausvaatteita ja se on se, mihin mittatilausompelija pyrkii. Silloin vaate on niin toimiva, että kaikki kehokompleksit, liike ja ilma toimivat vaatteen kanssa, jos sitä ei huomioi millään tavalla. Minulla on tällä hetkellä päällä sellainen setti, että voin kävellä tässä mihin vain. Minulla on mukava olla, en huomioi näitä ja minusta näytän tosi kivalta.

Anna: Kun tulin studioon niin ajattelin, että toivottavasti Outi ei katso liikaa mitä minulla on päällä, koska tulen melkein koronakaranteenista vanhempieni luota. Lähdin sinne kiireessä ja nämä ovat ainoat vaatteet, jotka pystyin laittamaan päälle. En ehtinyt mennä kotiin, olisin halunnut laittaa päälle oman lempivaatteeni. Mutta ihanaa, että saan katsella sinua.

Outi: Näytät ihanalta.

Anna: Se on jännä se fiilis, jos on vaatekaupassa ja yhtäkkiä tulee sellainen tunne, että vitsi, tämä vaate. Tunnen olevani siinä jotenkin oma itseni enemmän kuin normaalisti, pystyn rentoutumaan ja tuntuu hyvältä. Tuota ei välttämättä siellä vaatekaupassa huomaa, mutta olen samaa mieltä siitä, että aika nopeasti huomaa, kun sen vaatteen laittaa päälle ja lähtee liikenteeseen. Jos vastakohta on se, että kaupassa on joku kiva vaate, mutta kun sen laittaa päälle niin siinä on jotain vikaa. Se on tosi kiva ja sen haluaisi ostaa, mutta on ristiriitainen fiilis. Jos sen ostaa niin nopeasti huomaa, ettei oikein tee mieli laittaa sitä päälle. Kun sen laittaa päälle, on jotenkin nihkeämpi olo itsestä. Olen jopa huomannut, että silloin tällöin, kun on halpaketjun vaate päällä, vaikka kirppariltakin ostettu, on vähän sellainen halpa, ristiriitainen ja jakautunut olo.

Outi: Tiedän mitä tarkoitat tuolla. Itse vaatteentekijänä uskon, ja kuka tahansa käsityöläinen sanoo samaa, että silloin kun valmistat jonkun tuotteen, se energia ja henkinen tila joka sinulla itselläsi on, siirtyy valmistamaasi tuotteeseen. Joten jos tuote tehdään hyvin huonoissa oloissa, ei sen energialataus voi olla kauhean hyvä. Väitän, että ihmiset aistivat tämän, koska olen nähnyt sen niin monta kertaa sovitustilanteessa. Mitään tieteellistä todistetta minulla ei tähän ole. Mutta sovituskoppiin minulla on hyvä vinkki. Kun menee ostamaan vaatteita, niin jos mitenkään mahdollista ja jos kopissa on tilaa, laita ne vaatteet päälle niin, ettet katso itseäsi peilistä. Silloin puuet vaatteen ensisijaisesti tunne ja tuntuma edellä. Sen jälkeen teet normaalit liikeratatestit, menet kyykkyyhyn, istut alas, koetat poimia suorilta jaloilta jotain lattialta. Näillä varmistat sen, että vaatteessa on tarpeeksi väljyyksiä eikä se ahdistu normaalia elämää, olemista ja liikkumista. Ja sen jälkeen käännyt vasta ympäri. Peilikuva on siitä ärsyttävä, että koska meillä on tosi monta eri minäkuva, se peilikuva kertoo sinulle näkymän omien kehokompleksiesi kautta. Se ei ole millään tavalla verrannollinen siihen, mitä muut ihmiset näkevät. Sinun olisi tärkeää keskittyä vain tuntumaan ja siihen, miten käytät vaatetta ja olet siinä. Ei siihen, miltä se näyttää.

Anna: Tuo on ihan uusi lähestymistapa minulle, pitää ehdottomasti kokeilla. Tulee heti mieleen vähän uudempi ilmiö eli se, että ostetaan netistä. Sehän muuttaa pelikentän aivan täysin ja myös ympäristövaikutusten suhteen on aivan eri tilanne. Minusta se on vähän huolestuttavaa. Mutta puhutaan nyt hetki vastuullisuudesta. Miten määrittelisit vastuullisen vaatteen meille tavallisille ihmisille?

Outi: Minä pystyn määrittelemään vastuullisen vaatteen vain oman henkilökohtaisen arvomaailmani kautta. Eli jos kysyt asiaa minulta vaikka jonkun tietyn vaatteen kohdalla, minun pitää ensin tietää mikä sinun arvomaailmasi on. Muuten vastaan siihen itseni kautta, eikä se ole oikein.

Anna: No jos sanoisin, että minulle ovat tärkeitä ihmisoikeuskysymykset ja että tekijät koko tuotannon elinkaaren aikana ovat voineet niin hyvin kuin mahdollista. Yhtä lailla minulla painavat kupissa ympäristövaikutukset.

Outi: Jos on pakko valita niin kumpi on sinulle tärkeämpi?

Anna: Tuo on niin paha.

Outi: Niin on, tiedän. Syy miksi kysyn tätä, on se, että viime vuonna tulin sellaiseen tulokseen, että ihmiset tosi usein haluavat kaiken. Se, että jonkun pitää olla vastuullinen on sama kuin sanoisi, että sinun pitää olla hyvä. Mietti mieluummin niin, että ottaa vaikka viisi vastuullisuuden käsitettä. Se on aika pieni määrä niistä kaikista, mitä on olemassa. Jos on pakko valita, niin kumpi on sinulle tärkeämpi: eettisyys vai ekologisuus, vai mahdollisesti taloudelliset aspektit? Jos tiedän, mistä kulmasta lähestyt asiaa, niin heti kun pystyt kertomaan mikä se sinulle on, minä voin kertoa mikä on juuri sinulle paras mahdollinen tuote tai tulokulma.

Anna: Jos lähdetään siitä, että on kaksi ihmistä: toiselle ympäristö on tärkeä ja toiselle ihmisoikeudet.

Outi: Sille kuluttajalle, jolle ihmisoikeudet ovat tärkeitä, on tärkeää selvittää niiden tuotteiden valmistusmaa. Suurimmassa osassa nettikauppoja ei tuotteen valmistusmaata ole tekstiilien osalta merkattu millään tavalla. Tämä henkilö joutuu näin ollen rajaamaan paljon sitä, missä hän tekee ostoksia ja hän ostaa yleensä vain kivijaloista. Silloin hän pystyy tarkastamaan tuotelapusta valmistusmaan itse.

Anna: Eikö nettikaupasta todellakaan saa sitä tietoa?

Outi: Ei. Pari vuotta sitten kysyin kymmeneltä nettikaupalta, että miksei tietoja ole sinne merkattu. Minulle vastattiin, että tilaa tuote, katso kotona ja palauta sitten, jos se ei ole OK. Valmistusmaan katsominen on iso indikaattori siitä, missä oloissa ja minkälaisella paikallisella palkalla tuotteet on valmistettu. Mutta se ei kerro vielä kaikkea. Sen lisäksi pitäisi käydä vielä katsomassa tuotteen valmistaneen brändin nettisivuilta se, minkälainen *Code of Conduct* heillä on voimassa ja ovatko he sitoutuneita...

Anna: Anteeksi, mitä tuo tarkoitti?

Outi: Se tarkoittaa sitä, että heillä on olemassa säännöstö ja lista siitä, mikä on heidän alihankkijoilleen sallittua ja mikä ei. Eli he eivät voi vain vedota johonkin paikalliseen lainsäädäntöön, koska paikallinen lainsäädäntö on Bangladeshissa aika erilainen kuin Helsingissä. He ovat silloin määritelleet, että vaikka tehdas sijaitisi Bangladeshissa tai Kiinassa tai Keniassa, säännöstö määrittelee alihankkijoille, että heidän pitää maksaa työntekijöille elämiseen riittävää palkkaa, joka on vaikka kaksinkertainen minimipalkkaan verrattuna. Tehtaalla täytyy olla palopoistumistiet kunnossa, työntekijöitä ei saa pitää tehtaassa enempää kuin 12 tuntia päivässä, sen jälkeen mene ylityökorvauksille. Asiat ovat hyvin rajattuja. Nuo ovat kaksi asiaa, jotka työntekijöiden oikeuksia ja etiikkaa arvostavalle ihmiselle ovat tärkeitä asioita. Esimerkiksi Eetti ry:n sivuilta saa paljon hyvää tietoa siitä, mitkä ovat riskimaita ja minkä takia ne ovat riskimaita. Mutta sitten taas, jos tulokulma on ekologinen vastuullisuus, silloin sinua pitäisi kiinnostaa ensisijaisesti hiilijalanjälki, vesijalanjälki, tuotteen etäisyydet, koko logistiikkakuviot ja tuotteen elinkaari. Jos painotuksesi on ekologisuuden puolella, se on tosi OK. Et esimerkiksi selvitä valmistusmaita ollenkaan mutta teet kaikkiesi, jotta ymmärrät, mikä sinä vaatteessa kestää juuri sinun käytössäsi.

Anna: Kiitos. Minulla on nyt vähän ristiriitainen olo. Haluaisin kuitenkin vähän kritisoida, enkö voi valita niitä molempia?

Outi: Ajattele sillä tavalla mieluummin, että sinulla on paljon vaihtoehtoja. Pointti on se, että kaikki nuo asiat, joita teet ovat hyviä asioita. Siellä vastuullisuuden listalla jotkut ovat isompia, tärkeämpiä

ja vaikuttavampia asioita. Esimerkiksi se, jos päätät jokaisessa vaatevalinnassa pitää hiilijalanjäljen mukana, se on tosi kova juttu. Voit olla siitä jo tosi tyytyväinen.

Anna: Jos mennään niihin ympäristövaikutuksiin. Olen siinä käsityksessä, että laskentatavasta riippuen vaatevalinnasta vastaa 4–10 prosentista globaaleja ilmastopäästöjä. Se on aivan valtavasti ja sitä on vaikea uskoa. Pitääkö paikkansa, että suuri osa näistä ilmastopäästöistä tulee siitä, millä nämä tehtaavat pyörivät: usein kivihiilellä tai ruskohiilellä jossain kaukana.

Outi: Itseäni ärsyttää tosi paljon se, että kun puhutaan tekstiileistä, keskustelu pyörii aina niiden kuitujen ympärillä. Tämän alan käyttämät energiamuodot ovat yksi olennaisimmista osista juuri sen hiilijalanjäljen kannalta. Eli jos haluat ilmastovaikuttaa näihin vaatteita valmistaviin yrityksiin, anna palautetta, että 'Moi, näköjään puolet mallistosta on luomupuuvillaa, kiitti siitä, mutta minua kiinnostaa tietää paljonko teidän tuotannostanne on valmistettu oikeasti uusiutuville, sekä teidän omassa tuotannossa että alihankkijat erikseen. Eritelkääpä nämä'. Toinen on vesijalanjälki. Sen laskeminen on hankalaa, mutta sen pystyy ainakin suurin piirtein ilmoittamaan. Polyesterissä on yleensä korkea hiilijalanjälki ja puuvillassa korkea vesijalanjälki. Se on yleensä jompikumpi. Jos halutaan puhua vesijalanjäljestä, koska siinä tulevat itse tuotteet kysymykseen enemmän, siellä kannattaisi miettiä sitä, että jos vaatteessa on luonnonkuituja ja muita, on vesijalanjäljen kannalta oleellista, paljonko vettä käytetään, mistä vesi otetaan tehtaisiin ja tehdasprosessiin ja mihin se kaikki jätevesi menee tehtaalta. Ja onko siinä joku filtri välissä vai lasketaanko ne suoraan jonnekin Gangesiin? Koska ilman puhdasta vettä ei ole tervettä yhteisöä. Tuossa on kaksi tosi isoa asiaa, jotka liittyvät ekologisuuteen, ihan siellä valmistusmaissa.

Anna: Sitten on tietenkin kemikaali-intensiivisyys ja puuvillantuotannossa torjunta-aineiden käyttö. Kuinka paljon niitä myrkyjä ja erilaisia kemikaaleja päätyy jätevesiin? Aivan valtavasti.

Outi: Jos vesijalanjälkeen aletaan kiinnittää huomiota niin myrkyllisyystilanne tulee aika lailla kaverina siinä kyljessä. Ja tuo on taas sellainen asia, johon kuluttaja ei suoraan pysty vaikuttamaan, koska siihen liittyy valmistusmaiden paikalliset ympäristölait ja muut asiat, jotka vaativat jopa niiltä tekstiilejä valmistavilta yrityksiltä aika suuria ponnistuksia, jotta ne pääsevät painostamaan jotain paikallista lainsäädäntöä tekemään tälle asialle jotain. Itse olen tullut siihen tulokseen, että yksi kuluttajan parhaista vaikutuskeinoista sen lisäksi, että kulutat tietyn tyyppisiä tuotteita... Jos teillä on mahdollisuus ostaa sellaisilta brändeiltä, jotka ovat OK ja joilla nämä asiat ovat hallussa hyvin, niillä on täysin läpinäkyvä tuotantoketju, tehtaiden paikat ovat tiedossa ja muuta, niin tehkää se. Jos teillä ei ole mahdollisuutta laittaa niille rahaa ja vaatteet ovat Prismasta tai H&M:stä, voi niitäkin katsoa tarkkaan. Niissäkin esimerkiksi valmistusmaa vaikuttaa. Jos tuote on valmistettu EU-alueen sisällä, niin EU-alueen ympäristölainsäädäntö on huomattavasti tiukempi kuin esimerkiksi kaukomaissa. Sekin on jo yksi parannus. Viimeinen keino on se, että opettelee tunnistamaan mahdollisimman laadukasta tuotetta. Eli jos on pakko ostaa halpaliikkeestä, niin yrität katsoa ainakin sen, että tuote on mahdollisimman sopiva juuri sinun käyttöösi ja tehty paksusta ja kestävästä materiaalista, joka kestää vielä pyykinpesukin. Tällä tavalla pystyy lähteä lähestymään sitä, miten kokonaisympäristövaikutusta saisi laskettua mahdollisimman paljon.

Anna: Vielä noista ilmastovaikutuksista. Luin hiljattain, että nettikaupan lisääntyminen on vaikuttanut siihen, että rahtilaivaliikenteestä siirrytään enemmän ja enemmän lentoliikenteeseen. Jos aikaisemmin rahtilaivalla tuodut vaatteet ovat koko ketjun ympäristövaikutuksista ovat vaikka yhden prosentin, voi se lentoliikenteessä olla 35 prosenttia. Voiko tässä ajatella, ettei yksittäinen ihminen ostaisi sieltä nettikaupasta? Onko se näin suoraviivaista?

Outi: Sanoisin, että se tärkeä homma on siinä, että jos ajattelet vaikka pienellä paikkakunnalla asuvaa henkilöä Suomessa, siellä paikkakunnalla saattaa olla yksi vaatekauppa. Hän joutuu sen takia netistä ostamaan. Silloin hänen kannattaisi yrittää selvittää, että se niiden nettikauppojen tavara tulisi Euroopan sisältä. Suomeen tulee tällä hetkellä paketteja noin miljoona kuukaudessa. 30 prosenttia niistä on tekstiilejä ja vaatteita. Jos näin paljon kamaa tilataan suoraan sieltä valmistusmaista, ne tulevat Kiinasta tai muualta eivätkä jostain Saksan keskusvarastosta, se tarkoittaa sitä, että niiden pakettien ilmastopäästöjälki on tosi paljon korkeampi. Se on kuluttajalle iso riski muutenkin, koska ne kamat tulevat silloin Tukesin ohi. Olisi hyvä, jos ei tilattaisi Kiinasta vaan sellaisista paikoista, jotka toimittavat tavaran Euroopan sisältä. Silloin tavaraa on päästy siirtelemään isommissa erissä, jolloin sen ilmastopäästö on pienempi ja se on muutenkin turvallisuustekijä. Pitäisi yrittää vähentää kappalemääristä tilaamista. Yksi keino, jolla saa mielestäni vaikutettua suoraan nettioستamiseen ja palautuksien määrään -- koska vaatekaupoissa palautusprosentti on jotain 50 prosenttia. Tavara saatetaan tilata kahdessa tai kolmessa eri koossa. Niitä sovitetaan kotona, pidetään ehkä niistä yksi ja loput palautetaan.

Anna: Ihanko totta? Siihen tulee sitä lähilogistiikkaakin aivan valtavasti.

Outi: Se on ihan älytöntä. Toisaalta se on ihan ymmärrettävää, mutta tämä on niille vaatteiden valmistajille ja nettikaupoille aivan järkyttävä kustannus. Muistaakseni jokaisen vaateen keskimääräinen logistiikkakustannus on noin 13 euroa. Tämän takia siihen kustannusrakenteeseen on pitänyt laskea kaikkea tällaista ylimääräistä mukaan, koska ihmiset käyttäytyvät tällä tavalla. Eli jos haluat vähentää omaa nettishoppailua, pyri ostamaan sellaisilta valmistajilta, joiden varasto sijaitsee Euroopan sisällä, mielellään mahdollisimman lähellä, ja tarkista mitat. Että oikeasti tiedät omat mittasi, sinulla on kotona mittanauha, etkä tilaa mitään sellaista, mistä et ole tarkistanut mittoja.

Anna: Yksi ympäristövaikutus, joka minusta jää vähän varjoon, on mikromuoviongelma tekokuiduissa. Pitääkö paikkansa, että noin 35 prosenttia maailman meriin päätyvästä mikromuovista on peräisin vaateollisuudesta ja tekstiileistä?

Outi: Voi pitääkin, mutta tästä minusta puhutaan liian paljon ottaen huomioon, että olemme suomalaisia.

Anna: Olen samaa mieltä, mutta puhumme liikaa myös esimerkiksi elintarvikemuoveista. Eivät ne päädy meriin. Mutta tekstiilien pesusta ja tekstiiliteollisuudesta...

Outi: Mikromuovien kannalta homma menee niin, että esimerkiksi sellaisissa maissa, joissa jäteinfra ei ole kunnossa, kuten Kiinassa paikoittain ja sellaisissa maissa, joissa tehdään ja joen välissä ei ole mitään filtereitä eikä vesiä laiteta paikallisen jätevesipuhdistamon kautta, niissä maissa ja niillä alueilla mikromuovit ovat paha ongelma. Se koskee kaikkea jätehuoltoa, ei pelkästään tekstiiliteollisuutta. Mutta Suomessa taas jäteinfra on erinomaisella tolalla. HSY:n jätevesipuhdistamo saa mikromuoveista 95 prosenttia kiinni, mikä on todella hyvä. Tärkeintä on ymmärtää kuluttajana se, mikä tekstiili kuuluu pesukoneeseen ja mikä ei.

Anna: Siinä varmasti monen pitäisi petrata tai perehtyä asiaan. Täytyy myöntää, että en minä ole perehtynyt vaatehuoltoon. Teen sitä aika näppituntumalla.

Outi: Siksi minä olen kirjoittanut ja puhunut tästä jo kolme vuotta ja käynyt luennoimassa aiheesta.

Anna: Täytyy selvästi alkaa seuraamaan sinun blogiasi.

Anna: Puhutaan hetki pikamuodista. Pikamuoti ilmiönä on syntynyt käsittääkseni 90-luvun loppupuolella. Olen ymmärtänyt, että vaatteiden tuotanto on tuplaantunut viimeisen 10–15 vuoden aikana. Silti käytämme vähemmän rahaa vaatteisiin. Iso osa tuotetuista vaatteista ja tuotantoa varten tehdystä materiaalista päätyy roskiin ja poltettavaksi ja jopa vaatteista iso osa päätyy käyttämättömänä jätteeksi. Tämä on aivan järkyttävää. Miten me olemme päätyneet tällaiseen tilanteeseen?

Outi: Ihminen ei välttämättä huomaa asioita, jotka tapahtuvat 10 vuoden aikana hyvin hitaasti.

Anna: Toisaalta aika nopeasti.

Outi: Yhdelle ihmiselle omassa arjessa se 10 vuotta on tosi pitkä aika. Mutta talouden historiaa katsottaessa se on tosi lyhyt aika. Vaatteiden euromääräinen arvo eli se, mitä maksat jostain vaatteesta suhteutettuna esimerkiksi mediaanituloihisi, on tipahtanut viidennekseen siitä, mitä se on ollut esimerkiksi 80-luvun puolella välissä. Nykyään keski-ikäinen ihminen muistelee 90-luvun alkua ja sitä, kuinka paljon Leviksiin piti kerätä rahaa ja joutui olemaan kesätoissa 2–3 kuukautta, jotta oli varaa yksiin Leviksiin. Saamme vaatteita nykyään viisi kertaa halvemmalla verrattuna siihen, kun minä olin teini-ikäinen.

Anna: Mutta laatu ei ole tänä päivänä sama, se on minun kokemukseni. Minä en enää osaa mennä kauppaan enkä tiedä, onko vaate siellä laadukas vai ei. Hintakaan ei enää kerro sitä.

Outi: Ei tietenkään, koska vaatteet ovat tosi paljon halvempia. Jos vaatteet olisivat 80-luvulla olleet tätä laatua, niin ihmiset olisivat kantaneet ne takaisin kauppaan ja vaatineet kunnon laatua kunnon hinnasta. Jos mietin vaikka henkilöitä, jotka ovat syntyneet 90-luvun lopulla niin eihän heillä ole mitään käsitystä siitä, mikä edes on laadukas vaate, koska he eivät ole koskaan eläneet sitä aikaa. He ovat tottuneet tähän meininkiin eikä muita vaihtoehtoja edes ole. Se on vähän hassua, että samaan aikaan vaaditaan parempaa laatua mutta siitä ei olla valmiita maksamaan yhtään. On vain valitettava tosiasia, että jos vaatteet valmistetaan hyvissä oloissa, tekijöille maksetaan elämiseen riittävä palkka ja materiaalit ovat laadukkaita ja kestäviä niin sitä ei saa halpamuodin hinnalla. Ymmärrän se, että kaikki eivät pysty olemaan ostamatta jotain.

Anna: Mistä se tulee? Mitä tarvetta me tyydytämme?

Outi: Minun teoriani mukaan se on unelma keskiluokasta. Kaikki haluavat kuulua johonkin parempaan tuloluokkaan ja haluavat, että on varaa omistaa materiaa. On varaa käydä ostamassa viiden euron latte joka päivä. Minulle se kertoo siitä, etten ole enää se sama henkilö, joka eli lähes toimeentulon rajalla vielä viisi vuotta sitten. Se on minun juttuni ja myönnän, että olen koukussa latteihin. Ymmärrän sen täysin, se on sellainen unelma keskiluokasta.

Anna: Okei. No Outi, kerro meille mikä olisi vaateteollisuuden ja ihmisten kulutuskäyttäytymisen suhteen ihannetilanne tulevaisuudessa, 10–15 vuoden päästä?

Outi: Näen tällä hetkellä tässä kaikessa sellaisen hopeareunuksen koronan takia. Olen hyvin toiveikas sen suhteen, että tämä koronakriisi ja taloudellinen kriisi paljastaa yrityksissä aika selkeästi sen epätasapainon, jota siellä on, sekä taloudellisesti että ekologisesti. Tämän seurauksena toivon, että EU tekee isoja asioita, jotka kannustaisivat yrityksiä siivoamaan omaa tonttiaan isosti. Aktivoin myös kuluttajaa olemaan osana sitä muutosta sillä tavalla, että kuluttajat antaisivat palautetta ja muistaisivat äänestää kaikissa vaaleissa.

Anna: Palautetta kenelle?

Outi: Niille vaatefirmoille, mutta myös päättäjille. Palautetta siitä, mikä heille on tärkeää. Ja katsoisivat, mihin rahansa laittavat. Toivon, että yritykset alkaisivat valmistaa vähemmän fyysisiä tuotteita. Se on nähty koronan takia. NASA on ottanut kuvia Kiinan yltä ja hiilipäästöt ovat laskeneet dramaattisesti sillä alueella sen takia, että tehtaot ovat kiinni. Meillä on todiste siitä, että se toimii. Tuotevalmistus pystytään ohjaamaan kiertotalouden perusoppien mukaan palveluliiketoimintaan. EU:lla on tästä valtavan paljon hankkeita käynnissä ja ohjeistuksia löytyy. Yrityksien pitää nyt vain ottaa ne käyttöön. Paine on tällä hetkellä suurin yritysten omistajille, koska ilman yritysten hallitusten, omistuksen ja ohjausryhmien toimintaa tämä asia ei etene mihinkään. Eli jos tiedät, että pystyt näihin kolmeen vaikuttamaan niin tee se. Se ei välttämättä ole kuluttajan asia. Kuluttaja pystyy äänestämään. Tämä on se mitä toivon, että tässä tulee pikkuhiljaa tapahtumaan. Itse näen kiertotalouden todella suurena mahdollisuutena. Tällä hetkellä opiskelen sitä itsekin kovaa vauhtia, jotta pystyisin menemään yrityksiin muiden vastuullisuusvaikuttajien mukana kertomaan ja auttamaan niitä yrityksiä ohjaamaan heidän liiketoimintaansa vähemmän saastuttavaan suuntaan.

Ilmastoterapia, ilmastoterapia, ilmastoterapia

Anna: Haluaisin pitää samoja vaatteita, jotka minulla oli 20 vuotta sitten. Mutta minähän näytä aivan kajahtaneelta. Yhteiskunnasta tulee painetta kuluttaa ja muoti muuttuu tosi nopeasti. Sitten on se ahdistus siitä, etten tiedä mitä siellä jossain tekstiilitehtaassa tai puuvillapellolla tapahtuu. Onko käytetty lapsityövoimaa, kärsiikö tehdastyöntekijä nälästä? En halua pitää sellaisia vaatteita, jotka aiheuttavat pahoinvointia. On sellainen tunne, etten voi osaa mitään, koska kaikessa on joku ongelma.

Pekka: Mistä tämä paine puukeutua jollakin tavalla tulee? Tuleeko se muilta ihmisiltä vai omien korvien välistä?

Anna: Varmaan se eniten tulee ympäröivästä maailmasta. En haluaisi, että se olisi näin. Haluaisin olla rohkea ja puukeutua siten, miltä minusta tuntuu. Mutta samaan aikaan haluan olla uskottava.

Pekka: Tuleeko uskottavuus niistä vaatteista?

Anna: Ei se tule vaatteista, mutta Pekka, voitko käsi sydämellä sanoa, ettei sillä ole mitään merkitystä itselle? Jos voisin mennä puhumaan ja vaikka pitämään luentoa piittaamatta yhtään siitä, mitä minulla on päällä, se olisi aivan fantastista. Mutta kyllä minä ainakin pelkään epäonnistumista. Jotenkin ne kerrat, kun minulla on joku lempivaate päällä ja menen johonkin tiukkaan tilaisuuteen, ne vaatteet tuovat minulle turvaa ja itsevarmuutta. En ole niiden varassa, mutta ne tukevat ja auttavat minua.

Pekka: Minulla on sellainen kuva, että tämä asia on usein ihmisen omassa päässä. Aika harvoin kukaan on sanonut, että sinulla on kamalat vaatteet, vaihda tyyliä, tai jotain vastaavaa.

Anna: Niin, mutta mistä tiedät, mitä ne ihmiset ajattelevat?

Pekka: Eikö se ole ihan yks hailee mitä ihmiset ajattelevat, jos ne eivät sano sitä? Tässä on lopulta kyse siitä, missä määrin elämiseeni tai itsetuntooni vaikuttaa se, miltä näytän tai miten puukeudun? Sillä varauksella, että kuulun miessukupuoleen, jolla on ehkä vähemmän näitä paineita ja jalassa on samat mustat farkut vuodesta toiseen. Mutta kannattaa miettiä sitä, missä määrin tämän antaa hallita elämää, itsetuntoa tai omanarvontuntoa. Sitä varmaan kannattaa treenata. Mutta sitten oli vielä se, mistä tietää, millä lapsityövoimalla tai missä hikipajassa vaatteet on tehty jossain

Bangladeshissa. Tämä on ollut pitkään pinnalla ja yhä useammat vaatefirmat ovat alkaneet sertifioimaan tekstiilejään. Ne on tuotettu joidenkin standardien mukaisesti ja eettisesti. Ja onhan Suomessakin vaateollisuutta.

Anna: Mutta ne raaka-aineet. Samaa puuvillaa sieltä tulee.

Pekka: Onhan se näin, mutta jos ei yritä olla täydellinen vaan mahdollisimman hyvä. Lähtee ainakin siitä, että vaatekappaleen valmistus on hyvissä kantimissa. Ja kyllähän raaka-aineidenkin kanssa on yhä enemmän sertifiointia. On tuotettu kestäväällä tavalla ja eettisin periaattein. Ja siitä on tullut myös kilpailuvaltti. Vaateollisuus kierrättää materiaaleja ja tuotanto tapahtuu kestävästi ja eettisesti. Totta kai se vaatii vähän selvittelyä, että mitkä vaatetuottajat toimivat kestäväällä tavalla. Samanlaista selvittelyä joudutaan tekemään myös muiden tavaroiden ja ruoankin kohdalla.

Anna: Haluaisitko antaa meille ilmastoahdistuksessa oleville ihmisille reseptin? Jonkun pienen askeleen. Mitä voisi tehdä itse omassa elämässä? Ja myös jonkun vähän kunnianhimoisemman asian.

Outi: Minun reseptini tavalliselle ihmiselle ja kuluttajalle on se, että keskittykää siihen, mihin pystytte oikeasti itse vaikuttamaan, eli omaan arkeenne. Jättäkää isoista asioista huolehtiminen meille vastuullisuusvaikuttajille, yritysten vastuullisuushenkilöille ja poliittisille päättäjille. Älkää ahdistuko meidän duunin takia, se on meidän homma. Eli keskittykää siihen, mitä voitte tehdä omassa arjessa.

Anna: Eli mihin?

Outi: No siihen pyykinpesuun. Sen vaateen eliniän pidentämiseen kaikin mahdollisin tavoin. Jos ostat jotain, sinulla on vastuu siitä ostamastasi tuotteesta. Pidät siitä sairaan hyvää huolta, opettelet parsimaan ja ompelemaan napin takaisin paikalleen, opettelet tarhanpoiston.

Anna: Mutta eikö toisaalta ole vähän paradoksi, että voisimme yksittäisinä ihmisinä antaa palautetta yrityksille, lobata jotain EU-lainsäädäntöä kansalaisjärjestöjen kautta? Olen vähän hämmentynyt.

Outi: Toinen asia, johon pystyt vaikuttamaan ihan suoraan: tue niitä järjestöjä, jotka tekevät tätä duunia. Eli jos sinulla on tilillä löysää fyrkkaa, jota voit käyttää, niin ryhdy kuukausilahjoittajaksi Eetille, Finnwatchille, Unicefille, Planille, kaikille näille järjestöille. Sen pystyy tekemään omassa arjessa.

Anna: Tämä olisi varmaan resepti ihan meille kaikille. Tehdä asioita himassa ja tukea niitä, jotka tekevät sitä vaikuttamistyötä.

Outi: Kyllä. Tekstiilialalla 80 prosenttia on naisia. Jos miettii ihmisten toimeentuloa köyhemmissä maissa ja sitä, miten asiat saadaan siellä etenemään, esimerkiksi työlainsäädännöt ja työntekijöiden oikeudet. Jos tuet esimerkiksi tyttöjen koulutusta missä tahansa maassa, se on yleensä aina paras mahdollinen reitti pois köyhyydestä ja avain siihen, että ihmisten pystyvät alkaa itse vaikuttamaan oman yhteisönsä elämään.

Anna: Outi, oli sairaan mielenkiintoinen keskustelu sinun kanssasi. Minulla on jotenkin tosi positiivinen olo, ei ahdistaa yhtään. Tuntuu, että kyllä tämä tästä ratkeaa!

Outi: Kiitos!

Anna: Kuuntelit Ilmastoterapia-podcastia, joka on nessesä ilmastoahdistukseen. Löydät sen muun muassa Spotifysta ja Apple Podcasteista.